

Gazette van Detroit

SINDS 1914

de Gazette van Detroit, 1914-2018

GEEN TIEN DAGEN nadat hun land van herkomst in een existentiële crisis terecht is gekomen — want door een machtig en op expansie belust buurland overrompeld is — starten enkele migranten in hun land van aankomst een krant. Een weekblad in hun moedertaal. Terwijl het land van herkomst om zijn overleven strijdt en de bevolking er zeer zwaar lijdt — honderdduizenden zijn op de vlucht — blijft het land van aankomst voorzichtig aan de zijlijn staan. De krant stelt zich tot doel de banden tussen de migranten onderling én met hun land van herkomst aan te halen. Of ze ook probeert de publieke opinie en de politieke overheden in het land van aankomst voor zich en voor de verdediging van het land van herkomst te winnen, is me niet bekend, en evenmin of de overheid van dat land van herkomst de krant op directe of indirecte wijze ruggensteun geeft.

Op 13 augustus 1914, negen dagen na de Duitse inval in België, wordt in Detroit de *Gazette van Detroit* opgericht. Ze heeft "*als doel het onderling contact tussen de Vlamingen in Noord-Amerika te behouden en nieuws uit het vaderland te brengen*". Daar zit ook oorlogsnieuws bij. Belgische steden worden verwoest, burgers gedood, anderhalf miljoen mensen zijn op de vlucht.

Tot april 1917 zullen de Verenigde Staten zich in de Wereldoorlog afzijdig houden. Slechts de dreiging van een nieuw front in Texas, met Mexico, en in Californië, met Japan, en de vrees voor een Brits faillissement — het Koninkrijk als kredietonwaardige klant — trekken de Verenigde Staten over de streep.

Bestaat er historisch onderzoek naar de politieke dimensie van de Vlaamse migrantenkrant in Amerika, en naar haar banden met het Belgische moederland?

Hoe reageerden de overheden van het neutrale Amerika op het feit dat de Belgische migrantengemeenschap in een van belangrijkste industriesteden van

het land (Detroit!) en met banden met de (nooit te vertrouwen) katholieke kerk (want vanuit een buitenlandse mogendheid gestuurd, met duistere financierings- en beslissingsmechanismen en een staatsvijandelijk discours) enkele dagen na het uitbreken van de oorlog een krant lanceerde in een voor de overheden onbegrijpelijke Nederlandse taal, waarbij die krant onder meer over de oorlog berichtte — terwijl er in hetzelfde Amerika ook (en zelfs veel meer) Duitse migranten leefden ?

* * *

EEN KWARTEEUW LATER ontstaat nagenoeg dezelfde situatie. De krant is nog steeds actief, het land van herkomst is opnieuw door de vijand overrompeld — die er op pragmatische en ideologische collaboratie kan steunen —, en het land van aankomst blijft opnieuw neutraal aan de zijlijn staan.

Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog werken de neutrale Verenigde Staten samen met Nazi-Duitsland en met de Duitse of collaborerende overheden in de bezette landen (in Brussel, Den Haag, Parijs, Vichy, etc.) zoals ze ook samenwerken met het Verenigd Koninkrijk en de Sovjet-Unie. Anti-communisme, pro-fascisme, sympathie voor het Britse moederland en vrijwaring van industriële belangen, het is een delicate balans. Pas anderhalf jaar later, na de Japanse aanval op Pearl Harbor in december 1941, komt daarin verandering.

Wat is de redactionele lijn van de *Gazette* vóór en tijdens de oorlog ? Is er invloed — zijn er pogingen tot invloed — uit Londen, Brussel of Berlijn ? Of is de *Gazette* enkel een lokale krant met lokale nieuwtjes ?

* * *

TOT VIERMAAL TOE worden de makers van de krant met migratie-achtergrond door de hoogste overheden van het moederland gehuldigd. De hen toegekende eretitels verwijzen expliciet naar een vorst wiens beleid zowel ten tijde van zijn bewind als nadien internationaal zwaar gehekeld werd (en nog steeds wordt). Het oordeel over de vorst en zijn beleid gaat van groothedswaanzin tot genocide.

In 1931, 1949 en 1964 (tweemaal) worden de eigenaar en de eind-redactrices van de *Gazette van Detroit* geridderd (of tot officier bevorderd) in de Orde van Leopold 2.

Welke zijn de "bijzondere diensten aan de koning" die een "teken van zijn persoonlijke hoogachting" verdienen ? Hoe reageren de Amerikaanse overheden daarop ? Geven de eretekens uitdrukking aan de Belgisch-Amerikaanse vriendschap, of is het een Belgische, buitenlandse inmenging in Amerikaans binnenlands beleid ?

[Terloops : De gelauwerden hebben geluk dat het dertiende amendement van 1810 — dat adellijke titels in de *States* verbiedt — nooit de vereiste meerderheid kreeg.]

* * *

NOG EENS ENKELE DECENNIA LATER komt de krant in moeilijkheden. Minder en minder mensen-met-migratie-achtergrond beheersen de oude moedertaal, en hun interesse in het land van herkomst is verzwakt. De migrantenkrant houdt korte tijd op te bestaan. Wanneer ze terug verschijnt is het tweewekelijks, en kort nadien wordt ze ook tweetalig. Zowel de taal van aankomst als van herkomst komt aan bod. Er is ook steun — zij het minder dan verwacht — uit het moederland : abonnementen, kapitaal en subsidies. Trouwens, niet alleen de krant, ook de kerk van de migranten krijgt een duwtje in de rug. Er komt een officiële prijs uit het moederland, en een subsidie van de regering van dat land. Iets meer dan een eeuw na haar oprichting houdt de krant echter op te bestaan.

In 1974 is er van augustus tot oktober geen *Gazette van Detroit*. Een Amerikaanse industrieel met banden in het West-Vlaamse Tielt redt de krant, nadat hij ook de katholieke kerk van Detroit heeft gesteund. Vanaf 1977 brengt de *Gazette*, eerst tweewekelijks, nadien maandelijks, en sinds 2005 digitaal, zowel artikels in het Engels als in *Simple Dutch*. Er zijn ook abonnementen en steun uit het moederland. In 1979 bekomt de *Gazette* de Visser-Neerlandiaprijs van het Algemeen Nederlands Verbond (toen een merkwaardige verstrengeling van openbare en private, Nederlandse en Vlaamse initiatieven), goed voor 5000 \$, en in 2006 volgt een subsidie van 12.500 € van de Vlaamse regering. In december 2018, een maand na het einde van de honderdjarige herdenking van de Eerste Wereldoorlog, houdt de meer dan eeuweling *Gazette van Detroit* op te bestaan.

Meer dan een eeuw, het is een mooie prestatie, voor een migrantenkrant die uiteindelijk op een oude migratiegolf, eind 19de, begin 20ste eeuw is blijven bestaan. En wier bestaan wellicht door de huidige informatietechnologie werd

achterhaald. Katholieke Vlamingen (Nederlandssprekenden) uit Vlaanderen : welke band werd het eerst verbroken, welke band het laatst: de taal, het land of de kerk ? of de band met Detroit ?

DE VERRE NAKOMELINGEN van de Vlaamse migranten in de Noordelijke *States* (allicht sindsdien flink vermengd met ander bloed) komen soms nog samen voor volksfeesten, misschien populairder ginder dan hier, en die meer naar het Vlaanderen van toen, en het Detroit van toen, dan naar het Vlaanderen van nu verwijzen. Er wordt kant geklost en er wordt "*ge-rolle-bold*" (rolle-bollen is een van de talrijke varianten van de oude sport die elders *krulbollen*, *trabol* of in West-Henegouwen en Noord-Frankrijk "*bourle*" wordt genoemd : dikke ronde schijven in de vorm van kleine gouda-kazen worden over een holle bodem naar een doel-punt gerold). Duiven worden geschouwd en wafels gegeten. Er zijn oude karren en er is muziek.

Jef Van Staeyen, 2 februari 2019